

Výzkumná zpráva – ZŠ Manětín

Výzkum se zaměřil na několik oblastí, které se týkají “volného času” žáků 2. stupně ZŠ Manětín. Volný čas lze pro potřeby tohoto výzkumu definovat jako časové období, ve kterém žáci nejsou na výuce ve škole, nebo nespí.

Výzkum využil dvě metody. Výchozí metodou bylo dotazníkové šetření zaměřené na žáky 2. stupně a kterého se zúčastnilo 80 respondentů, 77 z nich dotazník dokončilo. Dotazníky byly anonymizované a výsledky jsou přílohou této zprávy.

Druhou, doplňující metodu byla metoda Focus Group, neboli metoda Ohniskových skupin. Zástupce školy vybral 9 žáků 7. třídy, kteří se zúčastnili řízeného rozhovoru, který měl za cíl ověřit data získaná dotazníkovým šetřením a zároveň tato data zpřesnit a rozvinout. Rozhovor trval cca 2,5 hodiny, uskutečnil se v době výuky a všichni vybraní žáci spolupracovali dle svých možností a potřeb. Výhodou této metody je, že může výzkumník pouze zahajovat a udržovat diskuzi na definované téma, ale je na účastnících, o čem, kdo a jak chce mluvit. Nevýhodou může být, že se účastníci skupiny odklánějí od daného tématu a věnují se tomu, čemu přirozeně chtějí. Zpravidla, obzvláště u dětí a adolescentů, to bývá to, co je aktuálně trápí více nežli to, co je zadáním výzkumu. Díky tomu se i žáci, účastníci skupiny, chtěli věnovat otázkám provozu školy nebo začínající válce na Ukrajině.

Pro zvolenou metodu platí, že přináší svědectví aktérů výzkumu, výzkumník (tazatel) ale neověřuje nebo nerozporuje tvrzení respondentů, pouze se doptává. Jde o jejich vnímání faktů, o to čemu věří a co si myslí, nikoliv o to, co je pravdou a faktem.

Základní výzkumné otázky dotazníkového šetření:

- Doprava do školy a ze školy (způsob, dostupnost, spokojenost)
- Trávení volného času po škole (současné a ideální)

Základní otázky rozhovoru s vybranou skupinou:

- Spokojenost se zázemím školy
- Podpora školy při trávení volného času
- Ověření výsledků z dotazníkového šetření
- Nové možnosti trávení volného času (kroužky, sociální služby)

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že:

- Nejčastěji žáci cestují do školy vlakem nebo autobusem (cca 70 %) a se způsobem cestování jsou spokojeni (cca 80 %).
- Více žákům vadí, že autobus přijíždí do školy „pozdě“ – nezbyvá jim dostatek času na nákup svačiny, na přípravu na výuku (ne ve smyslu domácích úkolů, ale naladění na režim školy, sociální kontakt s vrstevníky atp.).

- Téměř 50 % žáků musí na autobus čekat po škole déle než půl hodiny, při rozhovoru žáci zmiňovali, že ke zhoršení dostupnosti a návaznosti došlo při změně jízdních řádů v nedávné době.
- Podstatná část žáků tráví volný čas doma, nebo venku bez organizování volného času a zažívají nudu. Kroužek více než jednou týdně má jen zhruba 25 % žáků.
- S nudou se potýká cca 65 % respondentů, 20 % velmi často.
- Velká část žáků tráví volný čas tam, kde bydlí (cca 60 %), nebo tam, kam chodí do školy (40 %). Z dostupných dat je zřejmé, že mezi skupinami je částečný průnik, kdy respondent zvolil obě možnosti, protože se ho obě týkají.
- Platí, že nejvíce volného času tráví žáci venku bez organizování času, nebo doma s počítačem nebo telefonem. Z dostupných dat vyplývá že se jedná o cca 60 % žáků a 70 % jejich volného času.
- V průměru na mobilním zařízení, nebo PC tráví respondenti 4,5 hodiny denně!
- Pokud by mělo vzniknout nové venkovní hřiště, mělo by být zaměřené na posilování, skating s možností míčových her.

Z rozhovoru s vybranými žáky vyplynulo:

Žáci oproti škole v Dolní Bělé, nebyly kritičtí vůči vybavení, spíše vůči pravidlům ve škole a vůči pocitu bezpečí.

- S učiteli jsou spokojeni standardně, tedy na 50 %.
- Jsou velmi nespokojeni se zákazem používání mobilů ve škole. Nerozumí důvodu proč (když v jiných školách to jde), důvod vidí v aféře s natáčením učitele při výuce a nelíbí se jim paušální zákaz. Dle svých tvrzení „mobilují potají“ a budou dál. Zákaz, který nelze 100 % vymáhat, vede k tomu, že vzniká jakási šedá zóna, schovávání se a vytváření ilegality.
- Velmi by ocenili funkční a moderní přístup k informatice. Chtěli by programovat, umět vyhledávat na internetu, nerozumí potřebě naučit se pracovat v excelu a wordu. Pokud by jim někdo ukázal, k čemu tyto programy jsou v praktickém životě možné, částečně by se to mohlo změnit.
- Kdyby byl ve škole vytvořen kroužek (nebo i mimo školu), místo pro hraní, bylo by možné hrát hry dle libosti a zároveň vytvářet sociální kontakt a interakci. V tomto případě by byly děti ochotné hrát společně i hry zaměřené na poznání a edukaci.
- Zavedená školní rada složená ze zástupců tříd neměla v přítomných žácích důvěru. Pokud něco rada navrhovala, nebyl jejich návrh zohledněn a nečlenům rady není známo, proč nejsou návrhy kladně vyřízeny. Dle svých slov jsou připraveni akceptovat rozhodnutí školy, ale musí se k nim rozhodnutí tzv. „dostat“. Účastníci rozhovoru si nebyli jistí, kdo z jejich třídy je členem školní rady.

Doporučení:

Pokud by se stavělo v Manětíně nové hřiště, je spíše žádoucí, aby nebylo přímo u školy. Kdyby bylo součástí školního areálu, jeho dostupnost a pocitová bezpečnost (být stále pod dohledem školy) by snižovala jeho návštěvnost.

Žáci by uvítali, kdyby zůstala možnost být o přestávce na mobilu, ideálně na wifi připojení, stabilním a dostupným. Internet je nedílnou součástí jejich životů, škola to nezmění, protože by musela měnit přístup rodičů. Škola by měla více komunikovat s žáky, proč jsou mobily zakázány, případně zákaz mobilů zmírnit/racionalizovat a strukturovat (mobil je možné využít o velké přestávce, před zahájením výuky atp.), tresty za porušení mohou být individuální, nikoliv kolektivní. Mobil ve škole být může, jsou ale časy, kdy se smí a kdy nesmí používat. Systém, který generuje zjevnou ilegalitu (používání mobilů potají), přináší naučení se ilegalitě (jednání potají) a tento postup se pak vědomě i nevědomě replikuje do dalších interakcí škola/žáci.

Škola by měla zvážit funkčnost školní rady a sjednat nápravu, pokud se ve více třídách ukáže nedůvěra v tento systém spolurozhodování o dění ve škole a participace na dění ve škole.

Město Manětín by mělo důsledně zvážit otevření Nízkoprahového zařízení pro děti a mládež, v ambulantní formě. V rámci rozhovorů bylo několikrát poukazováno na projevy šikany, scházení se na místech bez dohledu dospělých. Respondenti rozhovorů se shodovali, že pokud by bylo NZDM nastaveno správně (s ohledem na principy jako je anonymita, bezpečí, rovnoprávnost atp.), bylo by využíváno. Zmiňovali, že dříve podobná klubovna fungovala, ale pouze v omezeném čase a prostory byly stísněné. V tomto hledu je potřeba zahájit jednání s vedením Odboru sociálních věcí Krajského úřadu Plzeňského kraje a vytvořit podmínky pro případného realizátora této sociální služby. Město Manětín by se ale muselo za službu zaručit pravidelným finančním příspěvkem, aby byla dodržena podmínka kofinancování finančních prostředků přidělených dle Zákona o sociálních službách, č. 108/2006, par. 101a.

Výzkum provedl Bc. Jakub Václavů.